

ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา กรณีคุกคามทางเพศ :

ศึกษากรณีการสะกดรอยตาม

The Issues related to criminal proceedings in cases of sexual harassment:

A study of stalking cases

¹นัฐพัชร์สร ศิริพล และ²วรรณวิภา เมืองถ้ำ

¹Nuttaphatsorn Siriphon and ²Wanwipa Muangtham

¹กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

²อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

¹ The Degree of Master of Criminal Law and Criminal Justice Administration School of Law

Sukhothai Thammathirat Open University

²Doctor of Laws Program Sukhothai Thammathirat Open University

¹Corresponding Author. E-mail: nuttaphatsorn.sp@gmail.com

Received August 8, 2024; Revised August 22, 2024; Accepted August 25, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ (1) ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์ทางกฎหมาย เกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญา กรณีการคุกคามทางเพศในรูปแบบการสะกดรอยตาม (2) ศึกษาเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ของกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญา กรณีการคุกคามทางเพศในรูปแบบการสะกดรอยตามในประเทศไทยกับเครือรัฐออสเตรเลียและประเทศอังกฤษ (3) ศึกษาและวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาทางกฎหมายความผิดเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศโดยการสะกดรอยตาม (4) เสนอแนะแนวทางการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดในการคุกคามทางเพศโดยการสะกดรอยตาม การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการจากเอกสาร ผลการศึกษาพบว่า (1) แนวความคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์ทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศโดยการสะกดรอยตามมุ่งให้ความสำคัญถึงผลกระทบและการคุ้มครองผู้ถูกคุกคาม (2) กฎหมายเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศของประเทศไทยเป็นเพียงความผิดลหุโทษ ส่วนเครือรัฐออสเตรเลีย และประเทศอังกฤษมีการกำหนดความหมาย ลักษณะ พฤติกรรม และการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากการคุกคามทางเพศโดยวิธีการสะกดรอยตาม รวมถึงบทลงโทษของการฝ่าฝืนความคุ้มครองผู้ถูกคุกคามไว้อย่างชัดเจน (3) การยกร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ. ให้การคุกคามทางเพศเป็นความผิดเกี่ยวกับเพศ แต่ร่างดังกล่าวก็ยังไม่ครอบคลุมปัญหาการคุกคามทางเพศรูปแบบการสะกดรอยตามแตกต่างจากเครือรัฐออสเตรเลียและสหราชอาณาจักรได้มีกฎหมายและมาตรการเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศรูปแบบการสะกดรอยตามเป็นการเฉพาะ (4) เสนอให้มีการตรากฎหมายระดับพระราชบัญญัติเพื่อบังคับใช้ในการคุกคามทางเพศรูปแบบการสะกดรอยตาม

คำสำคัญ: การคุกคามทางเพศ; สะกดรอยติดตาม; การดำเนินคดีอาญา

Abstract

This article aims to. Firstly, it aims to examine the concepts, theories and legal principles related to criminal offenses in the cases of sexual harassment in form of stalking. Secondly, this study will compare the legal principles regarding to criminal offenses of sexual harassment in form of stalking in Thailand with those in the Commonwealth of Australia and the United Kingdom. Thirdly, it will study and analyze the legal issues concerning sexual harassment in form of stalking. Finally, this study will suggest some solutions for amending laws related to offenses of sexual harassment through stalking. By the way, this research is a qualitative research, by gathering from documents. In conclusion, this study can be summarized in four points according to its purposes. Firstly, it can be said that the concepts, theories, and legal principles related to sexual harassment through stalking mainly focus on the impacts and protections of the victims. In addition, the laws regarding the sexual harassment in Thailand just be categorized as a minor offense, while in the Commonwealth of Australia and the United Kingdom it clearly defines the meanings, characteristics, behaviors and protections for victims for sexual harassment through stalking, including penalties for violating the law. Moreover, although in Thailand there is currently a draft of the Act Amending the Criminal Code (No. ..) B.E. that categorizes the sexual harassment as a sexual offense, this draft still does not comprehensively address the issues of sexual harassment in the form of stalking, unlike the law in the Commonwealth of Australia and the United Kingdom, which have specific laws and measures regarding sexual harassment through stalking. As a result, this study would like to encourage to enact the Act to enforce specific cases of the sexual harassment in the form of stalking.

Keywords: Sexual harassment; Stalking; Criminal prosecution

บทนำ

ความผิดเกี่ยวกับเพศในทางอาญาได้มีการบัญญัติขึ้นมาเพื่อคุ้มครองบุคคลมิให้ถูกระงับในสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ในทางเพศ โดยแต่เดิมนั้นมักจะเป็นความผิดเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา หรือการกระทำอนาจาร ซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายในตัวเอง (mda in se) (กมลชนก สุริยกุล ณ อยุธยา, 2566) แต่อย่างไรก็ดี สภาพสังคมในปัจจุบันมีความก้าวหน้าและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ลักษณะอาชญากรรมจึงเปลี่ยนแปลงไป สำหรับปัญหาอาชญากรรมทางเพศนั้น ปรากฏว่าในสังคมปัจจุบันมีการกล่าวถึงการกระทำที่ไม่พึงประสงค์ในทางเพศอย่างหนึ่งซึ่งเรียกว่าการคุกคามทางเพศมากขึ้น ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่มีความหมายกว้างและมีลักษณะของการกระทำที่ไม่ชัดเจนอย่างความผิดทางเพศในลักษณะอื่น ๆ ดังกล่าวข้างต้น โดยลักษณะของการคุกคามทางเพศ หากกล่าวโดยสรุปอาจกล่าวได้ว่าการคุกคามทางเพศ (Sexual Harassment) เป็นพฤติกรรมที่ฝ่ายหนึ่งแสดงออกถึงนัยยะทางเพศ ทำให้เหยื่อรู้สึกไม่ดี ถูกคุกคาม ไม่ปลอดภัย หรือถูกลดทอนศักดิ์ศรีคุณค่าความเป็นมนุษย์ Sexual Harassment มีทั้งรูปแบบการสัมผัสร่างกายของผู้ถูกระงับที่ส่อไปในทางเพศ

การพูดจาที่เป็นคำพูดทะลึ่งโล莽ถึงรูปร่างลักษณะสัดส่วนของผู้ถูกระงับหรือคำพูดอื่น ๆ ที่ผู้ถูกระงับรู้สึกได้ว่าเป็นกระทำให้ส่อไปในทางเพศ การใช้สายตาสีหน้ากริยาท่าทางต่อผู้ถูกระงับที่ส่อไปในทางเพศ การติดต่อสื่อสารทุกช่องทางด้วยลักษณะการติดต่อที่ส่อไปในทางเพศ (สมานักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล, 2566) รวมถึงการเฝ้าติดตามผู้ถูกระงับที่ส่อไปในทางเพศ สร้างผลกระทบทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ (โรงพยาบาลอากาศอำนวย, 2565)

สำหรับประเทศไทยความผิดเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศนั้นไม่ได้กำหนดไว้เป็นความผิดโดยตรงอย่างเช่นหลาย ๆ ประเทศ ดังที่จะกล่าวต่อไป ทั้งนี้พบว่าปัจจุบันการคุกคามทางเพศในบางลักษณะ เช่น การรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอาย เดือดร้อน รำคาญ อาจเป็นความผิดตามมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา แต่การกระทำความผิดดังกล่าวก็เป็นเพียงความผิดหลัโทษ ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท (วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์, 2566) ซึ่งความผิดดังกล่าวมิใช่ความผิดฐานคุกคามทางเพศโดยตรงและมีโทษค่อนข้างต่ำทำให้ผู้กระทำผิดไม่เกรงกลัวต่อบทลงโทษดังกล่าวและไม่สามารถป้องกันยับยั้งการกระทำความผิดในลักษณะการคุกคามทางเพศได้อย่างแท้จริง ซึ่งไม่สอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง ซึ่งมีแนวคิดว่าการลงโทษนั้นสามารถข่มขู่และยับยั้งตัวผู้กระทำผิดที่ได้รับโทษและบุคคลอื่นที่เห็นตัวอย่าง ทำให้เกิดความเกรงกลัวโทษ จนไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นอีก (ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2564) ซึ่งจากสถิติของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2565 มีหญิงไทยถูกละเมิดทางเพศและกระทำความรุนแรงมากกว่า 7 คนต่อวัน (That PBS, 2565) และจากสถิติของมูลนิธิปวีณาหงสกุล เพื่อเด็กและสตรี ในปี 2566 พบว่า มียอดการร้องเรียนกรณีคุกคามทางเพศสูงขึ้นจากปี 2565 (The ACTIVE Thai PBS, 2566) ในแต่ละปีการการคุกคามทางเพศมีจำนวนสูงขึ้น การร้องเรียนและการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกคุกคาม ทางเพศก็มีสถิติที่สูงขึ้น อันเป็นตัวบ่งชี้ได้ว่าสถานการณ์การกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศนั้นมีมากขึ้นและเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

ทั้งนี้เมื่อวิเคราะห์บริบทของกฎหมายเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในภาพกว้างปรากฏว่าหลาย ๆ ประเทศยอมรับว่าการคุกคามทางเพศเป็นอาชญากรรมร้ายแรงรูปแบบหนึ่งจึงได้มีการกำหนดให้ความผิดฐานคุกคามทางเพศเป็นความผิดทางอาญา เช่น เครือรัฐออสเตรเลีย และสหราชอาณาจักร ทั้งยังมีการกำหนดให้ความผิดฐานคุกคามทางเพศโดยการสะกดรอยตามนั้นมีลักษณะที่เป็นบทกบฏรจรวรรวมทั้งกำหนดวิธีการป้องกันยับยั้งการกระทำความผิดฐานคุกคามทางเพศโดยการสะกดรอยตามไว้อย่างเป็นทางการและเป็นขั้นตอนและเป็นรูปธรรมเพื่อคุ้มครองผู้ถูกระงับดังกล่าว

ในแง่ของกระบวนการนิติบัญญัติ ประเทศไทยอยู่ระหว่างการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยได้ยกร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ. ให้การคุกคามทางเพศเป็นความผิดเกี่ยวกับเพศ โดยร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีหลักการเพิ่มเติม

โดยกำหนดนิยามความหมายของการคุกคามทางเพศไว้ให้ครอบคลุมทุกการกระทำที่ส่อไปในทางที่จะล่วงเกินทางเพศต่อผู้ถูกระทำ หรือเป็นการกระทำที่ผู้ถูกระทำไม่พึงปรารถนาที่ส่อไปในทางเพศ และกำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัยโดยกำหนดให้ศาลมีคำสั่งต่อนการกระทำของผู้กระทำ พร้อมกับมีคำพิพากษารวมถึงกำหนดรูปแบบของการคุกคามทางเพศที่เป็นการกระทำทางวาจาทางกริยาทำทาง หรือการสัมผัสทางร่างกายเป็นการละเมิดศักดิ์ศรี หรือทำให้ผู้ถูกระทำรู้สึกไม่พึงปรารถนา โดยให้การกระทำดังกล่าวมีโทษทางอาญาทั้งจำคุกและปรับ และกำหนดให้การคุกคามทางเพศโดยการเฝ้าติดตามเป็นเหตุเพิ่มโทษทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ (รัฐสภา, 2567) ซึ่งปัจจุบันร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวยังอยู่ในกระบวนการนิติบัญญัติ

ฉะนั้นแนวโน้มสถานการณ์ของการแก้ไขปัญหามิทางกฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานคุกคามทางเพศของประเทศไทยนั้น เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับอารยประเทศ แต่อย่างไรก็ดีจากการศึกษาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. ซึ่งกำลังอยู่ในกระบวนการนิติบัญญัตินั้น แม้จะมีการบัญญัติให้ความผิดฐานคุกคามทางเพศโดยการสะกดรอยตามมีลักษณะที่เป็นบทฉกรรจ์ แต่กลับไม่มีการบัญญัตินิยามความหมาย ลักษณะ และพฤติกรรมว่ารูปใดจึงจะเป็นการคุกคามทางเพศโดยการสะกดรอยตาม และไม่ได้กำหนดวิธีการป้องกันยับยั้งการกระทำความผิดฐานคุกคามทางเพศโดยการสะกดรอยติดตามไว้อย่างเป็นขั้นตอนและเป็นรูปธรรมเพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำ รวมถึงขาดบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนวิธีการป้องกันคุ้มครองผู้ถูกระทำ

ดังนั้น เห็นว่าเมื่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายควรตราพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศเกี่ยวกับการสะกดรอยตามขึ้นมาใช้ควบคู่ไปกับกฎหมายดังกล่าว เพื่อให้ความคุ้มครองป้องกันผู้ถูกระทำการคุกคามทางเพศและระงับยับยั้งผู้กระทำทั้งก่อนและในระหว่างที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษา ซึ่งในประเทศอังกฤษได้มีกฎหมายระดับพระราชบัญญัติให้ความคุ้มครองผู้ถูกระทำและยับยั้งผู้กระทำผิดตั้งแต่ในขั้นของการรับแจ้งความดำเนินคดี และในเครือรัฐออสเตรเลียได้มีการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับรูปแบบวิธี และโทษเกี่ยวกับการสะกดรอยเฝ้าติดตามไว้ จึงเห็นควรศึกษากฎหมายของสหราชอาณาจักรและเครือรัฐออสเตรเลียเพื่อนำมาพัฒนามาตรฐานกฎหมายระดับพระราชบัญญัติของประเทศไทยเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในรูปแบบการสะกดรอยเฝ้าติดตามให้สามารถให้ความคุ้มครองป้องกันผู้ถูกระทำและระงับยับยั้งผู้กระทำและบุคคลอื่นในสังคมไปพร้อมกับกระบวนการพิจารณาคดีอาญาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงแนวความคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์ทางกฎหมาย เกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญา กรณีการคุกคามทางเพศในรูปแบบการสะกดรอยแฝดติดตาม
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาทางกฎหมายความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา และการคุกคามทางเพศมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ.
3. เพื่อข้อเสนอแนะแนวทางการออกกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระทำและยับยั้งผู้กระทำการ คุกคามทางเพศในรูปแบบสะกดรอยแฝดติดตาม โดยตราเป็นพระราชบัญญัติคุ้มครองการคุกคามทางเพศ ด้วยวิธีการสะกดรอยตามชั้นก่อนศาลมีคำพิพากษา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยเน้นศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ที่ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจาก ตำรากฎหมาย ตำบฏกฎหมายของไทย และต่างประเทศ บทความทางวิชาการ วารสาร ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของไทย และต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามทางเพศโดยการสะกดรอยตาม

ผลการวิจัย

จากการที่ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาในเรื่องการคุกคามทางเพศโดยการสะกดรอยตาม มาแล้ว สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง ซึ่งมีแนวคิดว่า การลงโทษนั้นสามารถข่มขู่และยับยั้ง ตัวผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษและบุคคลอื่นที่เห็นตัวอย่าง ทำให้เกิดความเกรงกลัวโทษ จนไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นอีก การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง มีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการคือ (1) เพื่อยับยั้งตัวผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษ ไม่ให้กระทำความผิดซ้ำอีก เพราะเกิดความกลัวเกรงในโทษที่ได้รับ อันเป็นผลให้ตัดโอกาสที่จะกระทำความผิดขึ้นอีก (2) เพื่อยับยั้งบุคคลอื่นมิให้กระทำความผิด เนื่องจากได้เห็นผลร้ายของการกระทำความผิดและการได้รับโทษ จนไม่อยากจะกระทำความผิดเพราะเกรงกลัวในโทษ การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งนี้อาจกล่าวได้ในอีกความหมายหนึ่ง คือ เป็นการป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นอีกนั่นเอง ซีซาร์เบ็คดาเรีย อธิบายว่า การลงโทษที่สามารถข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำความผิดได้นั้นควรจะต้องมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ (1) การลงโทษต้องทำด้วยความรวดเร็ว (2) ความแน่นอนในการลงโทษ และ (3) ความเคร่งครัดหรือความรุนแรงในการลงโทษ (ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2564) ซึ่งเห็นว่าสภาพปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐาน คุกคามทางเพศในประเทศไทยนั้นยังคงมีปัญหาสืบเนื่องจากการกระทำความผิดในลักษณะเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในบางลักษณะนั้น คงเป็นเพียงความผิดตามมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

แต่การกระทำดังกล่าวก็เป็นเพียงความผิดลหุโทษ ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งความผิดดังกล่าวมิใช่ความผิดฐานคุกคามทางเพศโดยตรงและมีโทษค่อนข้างต่ำ ทำให้ผู้กระทำผิดไม่เกรงกลัวต่อบทลงโทษดังกล่าวและไม่สามารถป้องกันยับยั้งการกระทำความผิดในลักษณะการคุกคามทางเพศได้อย่างแท้จริงซึ่งไม่สอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งดังกล่าว และแม้หากจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญากำหนดความผิดเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศขึ้นมาในอนาคต อันเป็นไปตามทฤษฎีลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง แต่ก็ยังเป็นเพียงการเพิ่มความรุนแรงในการลงโทษเท่านั้น แต่การลงโทษดังกล่าวจะเกิดขึ้นภายหลังมีการสอบสวนฟ้องร้อง และพิจารณาคำเ็นคดีไปแล้ว ซึ่งเท่ากับว่ายังไม่สอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งในประการหนึ่งคือขาดความรวดเร็วในการลงโทษ จึงเห็นว่าปัญหาดังกล่าวยังมิได้ถูกแก้ไขไปโดยสิ้นเชิง โดยเห็นว่าปัญหาในทางกฎหมายเกี่ยวกับความผิดเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศตามประมวลกฎหมายอาญาที่อาจมีการแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ ยังขาดมาตรการในการยับยั้งมิให้เกิดการกระทำผิดเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศโดยการสะกดรอยตาม ทำให้ไม่สามารถยับยั้งผู้กระทำความผิดหรือตัดโอกาสในการกระทำความผิดของผู้กระทำได้อย่างทันทั่วถึง ดังนั้นหากมีการกำหนดการคุ้มครองผู้เสียหายที่ถูกระทำการคุกคามทางเพศจากการสะกดรอยแฝดติดตามตั้งแต่ในชั้นก่อนศาลมีคำพิพากษาในคดีคุกคามทางเพศตามประมวลกฎหมายอาญาที่จะแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว ย่อมจะทำให้กฎหมายดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งที่มุ่งเป็นการป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นอีกมากยิ่งขึ้น

2. ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติให้การข่มขืนกระทำชำเรา และการกระทำอนาจารเป็นความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามมาตรา 276 ถึงมาตรา 279 ส่วนการคุกคามทางเพศยังไม่เป็นความผิดทางอาญาโดยตรงโดยกำหนดให้เป็นความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญและเป็นความผิดลหุโทษ ตามมาตรา 397 สรุปได้ว่า การกระทำอันเป็นการรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญเป็นการกระทำที่ส่อไปในทางที่จะล่วงเกินทางเพศต่อระหว่างโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ จะเห็นได้ว่าโทษดังกล่าวมีจำนวนเล็กน้อยเมื่อเทียบกับผลเสียหายจากการกระทำที่ผู้ถูกคุกคามได้รับ อย่างไรก็ตามประเทศไทยได้ยกร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ. ซึ่งภายในร่างได้เพิ่มเติมบทนิยามคำว่า คุกคามทางเพศ วิธีและรูปแบบของการคุกคามทางเพศ เพิ่มเติมวิธีการเพื่อความปลอดภัยเพื่อกำหนดให้คำสั่งดเว้นการกระทำเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยอย่างหนึ่ง เพิ่มเติมให้ศาลมีอำนาจกำหนดคำสั่งดเว้นการกระทำ เพิ่มเติมให้การคุกคามทางเพศเป็นความผิดเกี่ยวกับเพศเพิ่มอัตราโทษ รวมถึงกำหนดให้การคุกคามทางเพศโดยการสะกดรอยตามเป็นบททจกรรจ์ (รัฐสภา, 2567) แต่ภายในร่างดังกล่าวไม่มีนิยามความหมาย ลักษณะ รูปแบบ พฤติกรรม ว่าการกระทำแบบใดเป็น

การกระทำคุกคามทางเพศโดยการสะกดรอยตาม ยังคงต้องอาศัยการตีความกฎหมายจากบทบัญญัติภายในร่าง ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในการใช้กฎหมาย ซึ่งการใช้กฎหมายอาญาต้องมีการตีความกฎหมายโดยเคร่งครัด

ซึ่งการล่วงละเมิดหรือคุกคามผู้อื่นโดยการสะกดรอยตามเฝ้าติดตามด้วยการเที่ยวเตร่ ครอบงวน ทรัพย์สิน หรือสอดแนมผู้อื่น และให้รวมถึงการติดต่อหรือพยายามติดต่อ เผยแพร่ข้อความ การครอบงวน ก่อความรำคาญ โดยการใช้อินเทอร์เน็ตอีเมล หรือรูปแบบอื่นใดของการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ ด้วย อีกทั้งประเทศอังกฤษมีกระบวนการคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษา โดยกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองการสะกดรอยตาม พ.ศ. 2562 สรุปได้ดังนี้ (1) ผู้บัญชาการตำรวจอาจยื่นคำร้องต่อศาลในเขตท้องที่ที่อยู่อาศัยของบุคคลผู้ถูกคุกคาม หรือในเขตท้องที่ที่บุคคลผู้ถูกคุกคามจะไปเป็นการชั่วคราวเพื่อขอคำสั่งคุ้มครองการสะกดรอยตาม ในกรณีที่ปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำเกี่ยวกับการสะกดรอยตาม หรือมีกระทำการอันมีความเสี่ยงว่าเกี่ยวข้องกับการสะกดรอยตาม และมีเหตุผลอันควรเชื่อได้ว่าคำสั่งคุ้มครองจากศาลมีความจำเป็นเพื่อปกป้องผู้เสียหายและบุคคลใกล้ชิดผู้เสียหาย (2) ภายในคำสั่งคุ้มครองการสะกดรอยตามให้มีข้อห้าม ข้อกำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหากระทำการใด ๆ หรือไม่กระทำการใด ๆ (3) ศาลอาจออกคำสั่งคุ้มครองการสะกดรอยตามคำร้องหากเห็นว่าถูกกล่าวหาได้กระทำการ หรือมีความเกี่ยวข้องกับการสะกดรอยตาม โดยกำหนดข้อห้ามหรือข้อกำหนดใด ๆ ไว้ในคำสั่งคุ้มครองการสะกดรอยตามเพื่อปกป้องผู้เสียหาย และบุคคลใกล้ชิดผู้เสียหายจากภัยที่เกี่ยวข้องกับการสะกดรอยตาม โดยข้อห้ามหรือข้อกำหนดจะต้องไม่กระทบต่อผู้ถูกกล่าวหาในด้านความเชื่อทางศาสนา ไม่รบกวนเวลาทำงานหรือเข้าศึกษาในสถานศึกษาตามปกติ และให้มีผลบังคับทั่วสหราชอาณาจักร (4) ระยะเวลาในคำสั่งคุ้มครองการสะกดรอยตาม ให้มีระยะเวลาตามที่กำหนดในคำสั่ง หรือจนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงคำสั่ง แต่ต้องมีระยะเวลาอย่างน้อย 2 ปี นับจากวันที่สั่ง (5) การอุทธรณ์คำสั่ง ผู้ถูกกล่าวหาอาจยื่นอุทธรณ์ต่อศาลสูงในกรณีไม่เห็นด้วยกับคำสั่งคุ้มครองการสะกดรอยตาม หรือกรณีปฏิเสธการเปลี่ยนแปลง การต่ออายุ และการยกเลิกคำสั่ง และมีบทลงโทษผู้ละเมิดคำสั่งคุ้มครองการสะกดรอยตามโดยกำหนดให้มีโทษจำคุกไม่เกินสิบสองเดือน หรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ หากเป็นการละเมิดในข้อหาที่มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ

3. ดังนั้น หากร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ. มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายแล้วควรมีการตรากฎหมายระดับพระราชบัญญัติที่มีชื่อเรียกว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองการสะกดรอยตาม พ.ศ. เป็นแนวทางในตรากฎหมายจะทำให้ลดช่องว่างของกฎหมายและลดการตีความกฎหมาย และคุ้มครองผู้เสียหายให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข อีกทั้งยังยับยั้ง

ผู้กระทำความผิดไม่ให้กลับมากระทำความผิดซ้ำ และป้องปรามบุคคลในสังคมไม่ให้เกิดการกระทำที่ลอกเลียนแบบผู้กระทำความผิด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่าหลักกฎหมายที่ใช้เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 397 ซึ่งกำหนดให้ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ โทษดังกล่าวยังไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด เป็นบทลงโทษที่ค่อนข้างต่ำไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมโดยรวมและประโยชน์อันมหาชนพึงได้รับ (พรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย, 2565) ทั้งยังไม่สามารถข่มขู่และยับยั้งผู้กระทำความผิดให้เซ็ดหลาบได้และไม่สามารถป้องปรามบุคคลอื่นในสังคมไม่ให้กระทำความผิดตามได้ นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อผู้ถูกคุกคาม ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ของผู้ถูกระทำ ก่อให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวล ความหวาดกลัว ความหวาดระแวง รู้สึกไม่ปลอดภัย จนไม่สามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติสุขได้ และอาจนำไปสู่การเป็นโรคซึมเศร้า (amrntv, 2567) รวมถึงการคิดทำร้ายตนเองหรือฆ่าตัวตาย แม้จะมีการยกเว้นพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. กำหนดให้การคุกคามทางเพศเป็นความผิดเกี่ยวกับเพศ โดยมีการกำหนดนิยามคำว่า คุกคามทางเพศ วิธีและรูปแบบของการคุกคามทางเพศ เพิ่มเติมวิธีการเพื่อความปลอดภัยเพื่อกำหนดให้คำสั่งข่มขู่การกระทำเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยอย่างหนึ่ง เพิ่มเติมให้ศาลมีอำนาจกำหนดคำสั่งข่มขู่การกระทำ เพิ่มเติมให้การคุกคามทางเพศเป็นความผิดเกี่ยวกับเพศ เพิ่มอัตราโทษ รวมถึงกำหนดให้การคุกคามทางเพศโดยการสะกดรอยตามเป็นบทกฤษฎี แต่ร่างดังกล่าวไม่มีนิยามความหมาย ลักษณะ รูปแบบ พฤติกรรม ว่าการกระทำแบบใดเป็นการกระทำคุกคามทางเพศโดยการสะกดรอยตาม ยังคงต้องอาศัยการตีความกฎหมายจากบทบัญญัติภายในร่าง ซึ่งจากการศึกษากฎหมายของเครือรัฐออสเตรเลียและกฎหมายของประเทศอังกฤษพบว่าได้มีการกำหนดนิยามความหมายเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศด้วยวิธีการสะกดรอยตามไว้อย่างชัดเจน ว่าเป็นการกระทำในรูปแบบ ของการเฝ้าติดตามโดยจงใจและเป็นการกระทำมากกว่าหนึ่งครั้ง กระทำในลักษณะเดินเที่ยวเตร่ ติดตาม ไปในสถานที่ที่มีผู้ถูกคุกคามอยู่ หรือที่อยู่อาศัยของผู้ถูกคุกคาม การรบกวนทรัพย์สิน หรือสอดแนมผู้อื่น และให้รวมถึงการติดต่อหรือพยายามติดต่อ เผยแพร่ข้อความ การรบกวน ก่อความรำคาญโดยใช้อินเทอร์เน็ต อีเมล หรือรูปแบบอื่นใดของการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ช่วยในการเฝ้าติดตาม และการกระทำดังกล่าว ก่อให้เกิดความหวาดวิตก ความหวาดกลัว ความกลัว อีกทั้งประเทศอังกฤษยังมีกฎหมายให้ความคุ้มครองผู้ถูกคุกคามตั้งแต่ขั้นรับแจ้งความดำเนินคดีโดยกำหนดให้ผู้บัญชาการตำรวจยื่นคำร้องขอความคุ้มครองจากศาลโดยกำหนดให้ผู้กระทำกระทำการใด หรือห้ามกระทำการใดที่เป็นภัยอันตรายต่อผู้ถูกคุกคาม และหากผู้กระทำผิดละเมิดความคุ้มครองให้มีโทษทางอาญา

ดังนั้น จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่าร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. ยังขาดนิยามความหมายเกี่ยวกับรูปแบบ ลักษณะ พฤติกรรม ของการคุกคามทางเพศ โดยการสะกดรอยตาม และการลงโทษผู้กระทำความผิดหรือการยับยั้งผู้กระทำความผิดจะเกิดขึ้นได้ ภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาแล้วเท่านั้น ในระหว่างที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาผู้ถูกคุกคามยังคงไม่ได้รับความคุ้มครองใดๆ จะทำให้การดำเนินชีวิตของผู้ถูกคุกคามไม่มีความเป็นปกติสุข เห็นว่าร่างดังกล่าว ยังไม่มีความเหมาะสม หรือยังมีความบกพร่องอยู่ จึงควรนำกฎหมายของเครือรัฐออสเตรเลียและประเทศอังกฤษที่เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศโดยการสะกดรอยตามมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนด พระราชบัญญัติคุ้มครองการสะกดรอยตาม พ.ศ. ขึ้นมาใช้ควบคู่กับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. เมื่อได้รับการบัญญัติเป็นกฎหมายแล้ว เพื่อให้กฎหมายใช้บังคับเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และระงับยับยั้งการกระทำความผิดและป้องปรามการกระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้ศึกษาขอเสนอแนะแนวทางดังนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1) กำหนดนิยามความหมาย ลักษณะ รูปแบบ พฤติกรรมของการกระทำคุกคามทางเพศ โดยการสะกดรอยตาม ดังนี้

การกระทำคุกคามทางเพศโดยการสะกดรอยตาม หมายความว่า การกระทำหรือ พฤติกรรมที่ล่วงละเมิดหรือคุกคามความเป็นส่วนตัวของผู้ถูกระทำ โดยผู้กระทำมุ่งหวังเรื่องทางเพศ ด้วยการสะกดรอยเฝ้าติดตาม ไปยังสถานที่ต่าง ๆ หรือการกระทำใดที่ผู้กระทำรู้หรือควรรู้ว่าพฤติการณ์ นั้นเป็นการคุกคามบุคคลอื่น และการกระทำนั้นก่อให้เกิดความกลัว หวาดระแวงอย่างรุนแรง หรือ ตื่นตระหนกหรือทุกข์ใจ หรือเดือดร้อนใจอย่างมาก หรือ รู้สึกถึงภัยร้ายแรง จนไม่สามารถดำรงชีวิต อย่างปกติสุขได้

2) กำหนดข้อกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้เสียหายที่ถูกกระทำการคุกคามทางเพศจากการสะกดรอยเผ้าติดตามตั้งแต่ในชั้นก่อนศาลมีคำพิพากษาในคดีคุกคามทางเพศตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

2.1 กรณีผู้ถูกกระทำการคุกคามทางเพศโดยการสะกดรอยตามได้เข้าแจ้งความดำเนินคดีต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ให้เจ้าพนักงานตำรวจเจ้าของสำนวนยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอคำสั่งคุ้มครองผู้ถูกกระทำให้พ้นจากภัยการเผ้าติดตามของผู้กระทำความผิด โดยในคำร้องดังกล่าวให้เจ้าพนักงานตำรวจเจ้าของสำนวนกำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัยให้ผู้กระทำความผิดกระทำการใด หรือดกระทำการใดไว้ในคำร้อง

2.2 เมื่อศาลได้รับคำร้องดังกล่าวให้พิจารณาคำร้องและมีคำสั่งคุ้มครองผู้ถูกกระทำภายใน 30 วันนับแต่วันที่รับคำร้อง โดยในคำสั่งดังกล่าวให้มีข้อกำหนดหรือข้อห้ามตามที่เจ้าพนักงานตำรวจเจ้าของสำนวนแสดงไว้ในคำร้อง และให้มีข้อบังคับไม่ให้ผู้กระทำความผิดเข้าใกล้ผู้ถูกกระทำภายในระยะ 3 กิโลเมตร และห้ามเข้าบริเวณที่พักอาศัยและหรือสถานที่อันเป็นที่ทำงานของผู้ถูกกระทำภายในระยะ 3 กิโลเมตร รวมถึงข้อกำหนดหรือข้อห้ามอื่น ๆ เพื่อความปลอดภัยในชีวิตให้กับผู้ถูกกระทำตามที่ศาลเห็นสมควร

2.3 คำสั่งคุ้มครองผู้ถูกกระทำของศาลมีผลบังคับตลอดระยะเวลาที่คดีคุกคามทางเพศตามประมวลกฎหมายอาญายังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุด

2.4 ผู้กระทำความผิดอาจอุทธรณ์คำสั่งคุ้มครองของศาลได้ดังนี้

2.4.1 กรณีที่คำสั่งดังกล่าวกระทบต่อหน้าที่การงาน อันเนื่องมาจากผู้กระทำความผิดทำงานในสถานที่เดียวกันกับผู้ถูกกระทำ หรือ

2.4.2 กรณีที่คำสั่งดังกล่าวกระทบต่อถิ่นที่อยู่อาศัยเป็นหลักหรือที่อยู่อาศัยประจำ อันเนื่องมาจากผู้กระทำความผิดมีถิ่นที่อยู่เป็นหลักหรือถิ่นที่อยู่อาศัยประจำใกล้เคียงกับผู้ถูกกระทำ แต่กรณีนี้มีให้ใช้กับที่อยู่อาศัยชั่วคราว เช่น ห้องเช่า

2.4.3 กรณีตามข้อ 2.4.1) และ ข้อ 2.4.2 ให้ศาลมีคำสั่งโดยกำหนดให้ผู้กระทำความผิดกระทำการใด ๆ หรือห้ามกระทำการใด ๆ เพื่อความปลอดภัยของผู้ถูกกระทำได้ตามที่ศาลเห็นสมควร และหากผู้กระทำฝ่าฝืนให้มีโทษ

3) กำหนดบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของศาลกรณีการสะกดรอยเผ้าติดตาม ดังนี้

3.1 กรณีผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองของศาลให้มีโทษจำคุกและโทษปรับ

3.2 หากการฝ่าฝืนเป็นการฝ่าฝืนข้อกำหนดหรือข้อห้ามที่มีโทษกำหนดไว้ให้มีบทเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำความผิดด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเกี่ยวกับความผิดการสะกดรอยตามที่ผู้กระทำมีวัตถุประสงค์อื่นที่นอกเหนือจากการคุกคามทางเพศซึ่งกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจให้กระทำได้ โดยการกำหนดความคุ้มครองผู้ถูกระกดรอยตามและมีบทลงโทษผู้กระทำการสะกดรอยตาม

เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก สุริยกุล ณ อยุธยา. (2566). พัฒนากฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องสำหรับกำหนดโทษปรับเป็นพินัยในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเสพติด. กลุ่มกำหนดมาตรฐาน กองควบคุมวัตถุเสพติด.
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2564). แนวการศึกษาชุดวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง. (พิมพ์ครั้งที่ 3).นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย. (2565). หลักพื้นฐานทางกฎหมายปกครอง. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- รัฐสภา. (2567). ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2567, จาก https://www.parliament.go.th/section77/survey_detail.php?id=352.
- โรงพยาบาลอากาศอำนวย. (2565). คู่มือแนวปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2567, จาก <http://akathospital.com/docpublish/list/1>
- วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์. (2566). อาญาพิสดารเล่ม 2. (ฉบับปรับปรุงใหม่ปี 2566). กรุงเทพมหานคร: หจก. แสงจันทร์การพิมพ์.
- สถานักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล. (2566). STOP SEXUAL HARSSMENT. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2567, จาก https://www.instagram.com/stucon.mahidol/p/Co6CkyXrNBT/?img_index=1.
- Amarintv. (2567). ล่วงละเมิดทางเพศ เมื่อเกิดขึ้น ต้องรับมืออย่างไร เพื่อให้อยู่ต่อไปได้. สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2567, จาก <https://www.amarintv.com/article/detail/67079>.

That PBS. (2565). สสส.พบหญิงไทยถูกทำร้าย-ละเมิดทางเพศวันละมากกว่า 7 คน. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2567, จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/313423>.

The ACTIVE Thai PBS. (2566). เปิดสถิติปี 2566 เหยื่อคุกคามทางเพศเพิ่มขึ้น เยาวชนไทยยังเสี่ยงภัยรอบด้าน. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2567, จาก <https://theactive.net/news/public-health-20231228/>.